

**ЦВЕТАН СЕВЕРСКИ
УРОЦИТЕ НА ЖОРЖ САНД
НЕОБОЗРИМАТА ЛЮБОВ НА
ЕДНА ЖЕНА С МЪЖКИ
ХАРАКТЕР И МЪЖКО
ПИСАНЕ**

chitanka.info

За нея в Париж са говорили неспирно почти половин век. Без да пестят нито суперлативите, нито ругатните. С основание и в двата случая. Ето и ехото.

Жорж Санд е литературният псевдоним на Амандин Аврора Люсил Дюпон (Amandine Augere Lucile Dupon), правнучката на знаменития маршал Мориц Саксонски, която в младостта си ще приеме името на своя съпруг барон Каземир Дюдеван, но след деветгодишен брак ще се раздели с него и ще последва една страст, наречена литературно творчество — ще започне да публикува белетристични творби, които ще накарат четящите да запомнят името Жорж Санд.

И много скоро — след първите си писателски успехи, поведението ѝ ще събере вниманието на публиката в друг фокус: на обсъждане ще бъдат подложени скандалните любовни уроци на надарената жена. Свидетелствата в това отношение са в изобилие, а едно от тях принадлежи на великия разказвач Оноре дьо Балзак. Как я рисува ли?

Представете си, казва той, свещеник с двойна брадичка, облечен в панталони на персийски търговец и във фрак на търговски пътник, да пуши цигара като файтонджия! При това и ругае като файтонджия.

Не по-малко язвителен е и съпругът ѝ — барон Дюдеван, който през 1835 година като претенция за развод реди своето недоволство от нея така: „Мадам Дюдеван започна да се държи като мъж, да пуши като мъж, да ругае като мъж, да се облича в мъжки дрехи и загуби всякаква прелест, характерна за женския пол...“.

Балзак преувеличава, разбира се — писателят ползва инвенцията си невинаги оправдано, накърненото съпружеско чувство за собственост над нея у мосю Дюдеван също внася известна доза хипербола. Няма как тези кратки скици на образа и поведението ѝ да са точни портрети на Аврора Люсил Дюпон — популярната Жорж Санд, щом в нея са се влюбвали естети и творци като Алфред дьо Мюсе, Александър Дюма-баща, Проспер Мериме, Фредерик Шопен, Ференц Лист, художникът Шарл Маршал, когото тя наричала „дебеличкото ми момче“, философът Пиер Льору и още цяла дузина писатели, артисти, композитори. Преувеличава навярно Оноре, защото

Аврора неведнъж е била саркастична към смешния му външен вид и хигиената му, обяснима е неприязънта на недоволния съпруг Дюдеван, но и двамата (а и не само те) казват немалка част от истината.

Сега нека открехнем един от салоните на тогавашния артистичен елит: величията на световния Art са се разшумели у графиня Камаран. Забавляват се с „гатанки“, разиграват класически комедии dell'arte по адрес на отсъстващите. В една от клюките герои са Шопен и Санд. На осмиване е подложена любовта им — била противоестествена. Жената-мъж обича нежния до женственост Фредерик Шопен повече като майка и съвсем малко като приятелка. Тази любов предизвиква неразбиране, но и завист.

В същото това време двамата влюбени осмислят посвоему летните си вечери в шато Ноан. Малкият дворец на баронеса Дюдеван вече спи, но в две стаи още свети — в кабинета на господарката и в студиото на Шопен. Санд пише новия си роман, а Фредерик редактира скицираната преди време полонеза — не му звучи достатъчно завладяващо.

В Ноан той се чувства повече здрав, отколкото в Париж. Или поне по-малко болен. И защитен: все още никой от приятелите им не е пристигнал и тук е гальовно тихо. Истинската любов е като музиката — не понася шумове, според госта. Шато Ноан изглежда и сигурна крепост за великото им чувство. Поне така си мисли Шопен. Той още не е стигнал до извода, че „голямата любов е като огъня — бързо изгаря от собствената си сила“, независимо кой и с какво я подхранва.

По онова време Шопен боготвори Санд. По-късно ще разбере, че тя най-добре от всички интелектуалки може да досажда и изменя, защото чувствеността ѝ не познава граници. Да, тя така умее да разиграва любовниците си, както Юго може да ядосва, а Балзак — да размива, по думите на полския писател Йежи Брошкевич. (Нали и качествата, и слабостите на великите хора са велики.) По онова време обаче Санд е всичко за Фредерик. И тъй като тя го изоставя, раздражена от желанието му да решава проблемите с женитбата на дъщеря ѝ Соланж, той дълго страда по нея. Според биографите му минути преди да заспи вечния си сън, Шопен прошепва не друго, а нейното име.

В същата степен Амандин Аврора, умната Жорж Санд, до неотдавна е пълнела света на поета Алфред дьо Мюсе. Още са пресни в съзнанието ѝ спомените от разходките им във Венеция. От „боричканията“ им в хотелската стая, които завършвали винаги с победа на Аврора.

А ето и една пасторална картина: младият Мюсе пише в тетрадка върху гърдите ѝ вдъхновени строфи и отпива на големи глътки от чашата с коняк, а после рецитира написаното. То им звучи повече от завладяващо. Или пък: той чете, а тя допива млякото си и вмъква кратки, но умни изречения — съвсем, съвсем в стила си. Тук-там открива по някое незначително несъвършенство. (Мъничко камъче на големия път.) Друга вечер двамата пишат разделени, а на сутринта си „дават отчет“: докато той е подредил два куплета, тя е преполовила нов роман! Отново победа за знаменитата дама. Мюсе не крие възхищението си от нейната богатырска работоспособност, защото вече „тя е негова“. За разлика отпреди сега тя му позволява всичко... Незабравими вечери, общо взето...

Вечери, изпъстрени и с известно неразбирателство обаче. Младият поет често обхожда заведенията по цели нощи, а призори пристига пиян и раздражен, че мадам Санд продължава да пише и не иска да слуша глупостите му. А на него така му се приказват глупости! После и двамата — в леглото, където глупостите имат неповторимо очарование...

В други вечери мосю Мюсе (с неудоволствието на победен във въображаемо сражение) си спомня ранните им срещи, в които тя го държи на разстояние и не му позволява да целуне дори ръкавицата ѝ, позволява му само детски игри „с погледи“... Разглезеният поет, опознал отрано тайните на сладострастието (от проститутките на Париж), отчаяно се бори с тези нейни капризи и изригва думи на възмущение: „Ти по-добре да беше станала монахиня!...“.

Жорж Санд — монахиня!

Поетът след време ще се залива от смях, но и ще крие от дамата коя мисъл го е предизвикала да прихне така невъздържано, защото познава променливата ѝ природа. А в онези моменти Мюсе е щастлив... В зората на тяхната любов Аврора е писала до Сен Бъов: „Този път хлътнах много сериозно, влюбих се в Алфред дьо Мюсе.

Отначало отричах чувството, отхвърлях дори мисълта за него, но после му се отдадох и съм щастлива, че го сторих“.

Ах, Венеция, Венеция! Всички влюбени те почитат. Дори и когато си навъсена, ветровита, дъждовна... Незабравими са и горещите им спорове, които често завършват с кавга. Особено онази вечер, когато Мюсе изпада в една от поредните си кризи вследствие на силна простуда. Изплашената Санд моментално забравя обидните му думи (че била „здрава и груба като мъж, а в леглото — непохватна и студена като статуя“) и се превъплъщава в милосърдна сестра и майка едновременно. Венеция в онази вечер е твърде студена, а и тази проникваща до костите влага... и за да пребори мъчителното му главоболие, Аврора вика лекар — един твърде симпатичен млад мъж.

В продължение на три седмици този д-р Пиетро Паджело ги посещава редовно. И двамата с Аврора всеотдайно се грижат за болния поет. В главата на мадам Санд възникват желаниа, свързани с привлекателната външност на този блондин Пиетро. А той дори не подозира, че тя е толкова достъпна. Една вечер, така както си седят в стаята недалеч от леглото на болния поет и младият доктор реди празнословия от учтивост към Санд, тя взема лист и му пише в няколко реда обяснение в любов, после туря писмото в плик и го подава на доктора. Той пита: На кого да го предам? А тя отвърща: На слепия Паджело...

Като резултат на неочакваната чувствена метаморфоза дошлият на себе си, изуменият, малко е, вбесеният от „нейното безочие“ Алфред ще трябва да отпътува за Париж, за да освободи влюбените да заминат за Алпите.

Но и тази сърдечна връзка скоро изтънява и през 1834 година Аврора пише на Пиетро Паджело многозначителното: „... Познаваш ли ти онова вътрешно желание, което никаква човешка ласка не може да задоволи?“. Пита и не очаква отговор. (Интригата захранва донякъде само творбата ѝ „Писма на пътешественика“, който иска повече, да я прочете.)

След месеци — вече в столицата на света — Алфред дьо Мюсе ще констатира за себе си, че не може да забрави жената-мъж и че е готов да умре за нея.

Пише ѝ до Ноан, където тя вече е пристигнала с човека, който „не подхожда за Париж“, пише ѝ отчайващи слова:

„О, страшно е да умреш, страшно е така да обичаш!
Колко те желая, мой Жорж, колко те желая! Аз умирам,
прощавай!“

(Поет, как да не го разбереш!)

Мюсе, разбира се, не умрял, а проучил кога Санд се връща в столицата, за да я потърси. И да попадне в обятията ѝ. До следващата ѝ изневяра обаче. Тогава те отново се разделят и този път завинаги. Ето и последните думи, които Санд му пише:

„Ние трябва да се излекуваме от това.“

(Суровичко... Като урок по източни бойни изкуства.)

Най-добрият лек срещу любовната болест е новата
любов.

(Още един неин урок.)

Ще пропусна незначителните ѝ чувствени епизоди с адвоката Мишел от Бурже, с някой си Дидие, после с невзрачния Малфил... Избледнели дребни фигури на фона на значимите личности, с които обикновено общувала Аврора. Общувала в името на любовта и на психичното здраве. Защото нали най-добрият лек от любовната болест е следващата любов.

Шопен знае това добре. Делфина Потоцка и Мария Водзинска са значима част от неговата чувствена биография, ала докато той обича Санд, не е способен на отклонения. (Макар че мълвата в салоните на парижките аристократи разнася друго...) По някое време Шопен се улавя, че вече си представя любовта към Санд като композиция в семейна тоналност. Санд обаче е на мнение, че Фредерик е създаден за музика и рядка страст, освен всичко това той е и представителна част

на всеки салон... Според нея обаче Фрицек, както го нарича в минутите на интимност, няма да порасне за семеен живот. В тази област ще си остане недораслият, „чуждият човек“.

А дали и самият Фредерик не е съзнавал това?

Съзнавал или не, **той е пиян от любов и желае да я превърне в своя конституция.**

Шопен дълго няма да забрави вечерта, в която Ференц Лист го представя на „най-умната дама от обществото“. Тогава той дори не я харесва и споделя с Лист, че дълго ще умува над един въпрос: **Жорж Санд мъж ли е, или жена?** Няма да е за дълго умуването му обаче, скоро тя не само му показва, че е жена, но и успява да го покори, съвсем по женски. И понеже и двамата са импулсивни до безумие, за броени дни стават толкова близки, че избягват в имението ѝ в Ноан. (Имало е лудост от любов и в онези времена!)

Докато двамата влюбени оползотворяват дните и нощите си в малкия замък, в литературните салони на Париж и в кафене „Фейдо“, където Шопен е предпочитал да закусва, се злослови по техен адрес. Обвиняват баронеса Дюдеван, успокояват доскорошния ѝ любим Жюл Сандо, преотстъпил името си за неин псевдоним, а каква награда получил... „Половината от литературната си слава Сандо дължи на това, че за кратко е бил щастлив, а за по-дълго нещастен любовник на мадам Санд“ — ще каже шегаджията мосю Дюфур и ще развесели компанията. За сметка на тъжния Жюл.

А Шопен и Санд в същото време се разхождат по слънчевите поляни на селото. Тя е разкрепостена, както винаги — язди, ловува, коси трева, цепи дърва (за ужас на слисания слуга), тича на воля — все така обути в сюрреалистичните си цветни панталони... Фредерик я гледа и немее от онова, което тя му играе... В Ноан Санд е съвсем, съвсем друга! Тя е по селски витална. Тук, край нея, той се чувства по-здрав.

Казано обобщено, двамата празнуват едно неповторимо лято.

После изтърпяват една мъчителна зима в Париж.

В Париж Фредерик често боледува. Всеотдайната Санд решава да го спаси от това негово „вечно ми е студено“: взема болния, децата си и заминава за топлия остров Майорка. Отначало всичко там им се вижда така романтично и пленително, особено в слънчевите дни, когато Фредерик не кашля, че Санд решава да покаже трайна всеотдайност. В стремежа да е полезна на Фрицек забравя себе си — нещо толкова необичайно за творец, а ощастливеният Шопен се втурва да създава нови великолепни балади и прелюдии. Слънчевите дни обаче свършват, започва сезонът на тежките дъждове, болестта на Фредерик се задълбочава, постоянната му кашлица хвърля собствениците на вилата, където е отседнало „странното парижко семейство“, в съмнения, че са приютили „опасно болен“ и намират претекст да ги изгонят.

И почват тежки митарства, които вгорчават дните и нощите им на острова. Не ги спасява и самотният манастир, в който се настаняват. И тук по техен адрес се понасят зловредни слухове. Местните им продават млякото и яйцата на двойна цена и злословят по техен адрес.

Студените стени на мухлясалата обител хвърля болния Фредерик в треска и той кашля по цели нощи и храчи... кръв. Неведнъж, изправил се в леглото, се моли на бог да му даде възможност да подиша поне минута.

Принудени са преждевременно да си заминат, но екипажите на пътническите корабчета не желаят на борда „опасно болен“ и подир низ от страдания мадам Санд все пак урежда отпътуването в „животинска тяга с грухтящата компания на пратка прасета“...

Какъв дисонанс между светлата хармония на първите седмици и мрачния финал на късната зима! Какво велико разочарование от испанския остров. (В онова далечно време остров Майорка не е днешната туристическа дестинация.) Все пак преживяното блика от впечатления, които ще послужат на Санд да напише поредния си роман — „Зима в Майорка“, за да покаже и недоволството си от местните хора, да ги опише като изразители на грубо печалбарство и провинциално невежество.

Зимният им дом в Париж също не успява да стопли и оздрави нежния Фредерик, макар да му е приятно да общува понякога с

именити гости като Хайне, Дьолакроа, Лист, Балзак... Фредерик често мечтае да е насаме със своята Жорж, която прелива от идеи и в спокойни часове двамата творят така благодатно. Нейното остроумие го вдъхновява да търси необичайното в композицията, непознатата хармония, големите музикални теми. И да ги намира. Тя пък се чувства извисена до него, позволява си ободряващи и вдъхновяващи намеси; в паузите понякога се вмъква с шепот: „По-смело, кадифени пръсти, по-смело!“. Често го кара да свири знаменитата си „Фантазия експромпт, опус 66“, а сетне го гали, целува го и реди безброй комплименти, съчетани с многото негови „имена“, дадени му от нея в знак на обич: милият Шипет, скъпият Шопински, малкият Фрицек, знаменитият Ши...

Многото щастие не се побира в човешкото сърце, обаче. Скоро Фредерик отново се разболява и започва да храчи кръв. Господи, мисли си тя, същото като с Мюсе във Венеция! Как да любиш капризен и раздразнителен болник! При това туберкулозен.

Неволите дотягат. Но любовта на тези двамата (по-скоро дружбата им) продължава цели десет години — на приливи и отливи. Макар и да не са вече любовници, макар връзката им да е до голяма степен „майчинска“ и приятелска, те не могат да живеят дълго един без друг. Поне Фредерик, по-младият, по-крехкият, болният... Но Жорж Санд е жена, която е свикнала да покорява нови творчески идеи, да завоюва нови приятелства, нови любовници... Себичността ѝ по твърде странен начин се смесва с обичта към ближния — в това единство егото винаги надделява обаче. И болестта на Шопен не е единствената причина за отчуждението, което започва осезаемо да прояжда връзката им.

Фредерик вече ревнува. Болният Шопен не може да понася честите гостувания в дома им, особено на непознати нему хора. Той се дразни най-вече в дни, когато обмисля поредна музикална идея и неканени мъже се втурват от прага да прегръщат „именитата писателка“, да я мляскат по бузите, да сипят дебелашки шеги с претенции за комплименти... В подобни моменти негодуването му прераства в гняв и когато в полунощ гостите най-сетне си отиват, той излива пред нея всичко, което ври в душата му. Произлиза скандал, разбира се, защото Аврора не търпи никакви намеси в начина ѝ на живот.

След седмица — две настъпва примирие, възстановява се сякаш предишната хармония в отношенията им, или поне част от хармонията, която ги е вдъхновявала и творчески подкрепяла. До следващия скандал. Защото Шопен, „чуждият човек“, упорито се опитва да влияе на пораслите ѝ вече деца — прекалено ѝ се вижда това негово вмешателство, а и напълно излишно.

Накрая Жорж Санд решава да скъса с Шопен, но той, горкият, така се е привързал към нея, че за нищо на света не иска да чуе за раздяла. Тогава тя написва роман, озаглавен „Лукреция Флориани“, в който рисува себе си в ярка светлина, а неговия образ изпълва с всички възможни слабости. Имената са други, но четящите разпознават безпогрешно нашите герои.

Обруган от любимата, подигран в салоните, Шопен преглъща и това — все още се надява, че не всичко е загубено. Надява се известно време, после приема тъжния финал на една голяма любов. Това се случва в далечната 1847 година, през която той често боледува.

Месеци подир раздялата двамата се срещат на един прием. Санд се показва напълно разкаяла се, протяга му ръка, но Шопен я отминава, без да промълви дума.

Урок, научен от жената-мъж.

Урок не за жена като Жорж Санд.

В заника на своя живот, като равносметка, тя ще сподели пред осиновената от нея Жулиета: „За всичкото зло, което ми преписват, отговаря Жорж Санд, доколкото е мъж... Колкото до жената — бедната Аврора, тя за нищо не е виновна, тя умря толкова отдавна...“.

* * *

Младата Аврора

Фредерик Шопен

Портрет на Санд от Дьолакроа

Алфред дьо Мюсе

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.